

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :E-75833232-610-6797173
Konu :Soru Önergeleri

GÜNLÜDÜR
16/04/2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

7/25803

İlgi : 24.03.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1602995 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza intikal eden, Çanakkale Milletvekili Sayın Rıdvan UZ tarafından tevcih edilen 7/25803 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek' te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:2CDB55ED-EA29-40C0-89AD-0A7103B9C288

Belge Doğrulama Adresi:<https://www.turkiye.gov.tr/stb-ebys>

Mustafa Kemal Mahallesi Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 2151.Cadde No:154 06510 Çankaya /ANKARA

Telefon :03122016100

Bilgi İçin:soruonergesi@sanayi.gov.tr

Faks:03122016103

İnternet adresi: www.sanayi.gov.tr

Kep:sanayiveteknolojibakanligi.strateji@hs01.kep.tr

ÇANAKKALE MİLLETVEKİLİ SAYIN RIDVAN UZ'UN

7/25803 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Bilgi ekonomisinin ve teknolojik gelişimin hızla ilerlediği günümüzde, ülkelerin küresel rekabet gücü büyük ölçüde Ar-Ge ve inovasyon kapasitelerine bağlıdır. Gelişmiş ülkeler, Ar-Ge harcamalarını GSYH'nin önemli bir bölümüne çıkararak, sanayi ve teknoloji alanlarında büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Türkiye'de Ar-Ge ve inovasyon ekosistemi yeterli düzeyde gelişmemiştir. 2023 yılı itibarıyla Türkiye'nin Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı %1,32 seviyesindedir. Güney Kore'nin %5,2, İsrail'in %6 ve Almanya'nın %3 seviyelerinde Ar-Ge harcaması yaptığı düşünüldüğünde, Türkiye'nin küresel teknoloji yarışında geri planda kaldığı görülmektedir.

Bununla birlikte, Türkiye'de özel sektörün Ar-Ge yatırımlarına katılım oranı %50,2 seviyesinde olup, gelişmiş ülkelerde bu oran %70'in üzerindedir. Sanayinin rekabet gücünü artırmak ve yerli üretimi teşvik etmek adına özel sektör desteklenmeli, Ar-Ge yatırımları için daha güçlü teşvik mekanizmaları devreye sokulmalıdır. Ar-Ge ve inovasyon alanındaki bir diğer önemli sorun üniversite-sanayi iş birliğinin yetersiz olmasıdır. Türkiye'de teknopark sayısı 104'e ulaşmış olmasına rağmen, bu teknoparklarda faaliyet gösteren firmaların büyük çoğunluğu düşük katma değerli üretim yapmaktadır. Teknoloji geliştirme bölgelerinin etkinliğinin artırılması ve sanayinin inovatif çözümlere yönlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin nitelikli insan kaynağını yurt içinde tutamaması ve beyin göçü sorunudur. Ar-Ge alanında çalışan yüksek nitelikli bilim insanları, mühendisler ve araştırmacılar, daha iyi imkanlar sunan ülkelere yönelmektedir. Türkiye'nin yüksek vasıflı insan kaynağını kaybetmemesi için daha cazip teşvik sistemlerinin oluşturulması şarttır.

Türkiye'nin Küresel İnovasyon Endeksi'nde 2023 yılı itibarıyla 39. sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye'nin bu alandaki eksikliklerini gidermesi ve ilk 20 ülke arasına girebilmesi için uzun vadeli, kapsamlı bir inovasyon stratejisine ihtiyacı vardır.

Bu bilgiler ışığında;

Soru 1- Ar-Ge harcamalarının artırılması ve %2'nin üzerine çıkarılması için Bakanlığınızca yürütülen veya planlanan özel teşvik mekanizmaları nelerdir?

Soru 2- Türkiye'de Ar-Ge yatırımlarını artırmak adına özel sektör ve kamu iş birliğini teşvik edecek yeni bir model oluşturulması düşünülmekte midir?

Soru 3- Özel sektörün Ar-Ge yatırımlarını artırmak için 2024 ve 2025 yıllarında uygulanacak yeni teşvik mekanizmaları nelerdir?

Soru 4- Mevcut Ar-Ge teşviklerinin etkinliği konusunda Bakanlığınız tarafından yapılmış bir analiz var mıdır? Eğer analiz yapıldıysa, sonuçları kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

Soru 5- Teknoparklarda faaliyet gösteren firmaların yüksek teknoloji üretim kapasitesini artırmaya yönelik Bakanlığınız tarafından yürütülen projeler var mıdır?

Soru 6- Üniversitelerin sanayi ile daha etkin iş birliği yapabilmesi adına yeni bir mevzuat veya teşvik mekanizması planlanmakta mıdır?

Soru 7- Sağlık, biyoteknoloji, yapay zekâ ve yenilenebilir enerji gibi stratejik sektörlerde devlet destekli yeni Ar-Ge projeleri oluşturulması planlanmakta mıdır?

Soru 8- Türkiye'de yıllık patent başvuru sayısı, gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaktadır. Bakanlığınızın, patent başvurularını ve yüksek teknolojiye dayalı girişimleri teşvik etmeye yönelik yeni bir stratejisi var mıdır?

CEVAPLAR

Türkiye'nin Ar-Ge harcamaları 2002 yılında 1,2 milyar Dolar olarak GSYH içinde %0,5'lik bir paya sahipken, özellikle son 10 yılda önemli bir artış göstererek 2023 yılında 16 milyar Dolara ve GSYH içinde %1,42'lik bir paya ulaşmıştır.

Ar-Ge ve yenilik ekosisteminin bir diğer sacayağı ise Teknoparklar ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleridir. Bugün Ülkemizde bulunan 106 Teknoparkta toplam 11.550 firma faaliyet gösterirken 1.681 Ar-Ge ve tasarım merkezi de teknoloji geliştirme çalışmalarını sürdürmektedir. Hâlihazırda, Türkiye genelindeki Teknoparklardaki istihdam sayısı 118.500'e, tamamlanan proje sayısı 64.876'ya, patent başvuru sayısı 4.257'ye, tescilli patent sayısı ise 2.133'e ulaşmış bulunmaktadır. Benzer şekilde, Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde çalışan personel sayısı 97.376'ya, tamamlanan projeler 81.042'ye, patent başvuruları 26.938'e, tescilli patent sayısı da 4.642'ye ulaşarak bu alanda önemli gelişme kaydedilmiştir.

Küresel İnovasyon Endeksinin 2024 raporuna göre ülkemiz, endeks sıralamasında son 11 yılda 31 basamak birden yükselerek 2024 yılında 37'inci sıraya yükselirken üst-orta gelir grubundaki 34 ekonomi arasında ise 3'üncü sırada yer almıştır. Türkiye, inovasyon çıktıları bakımından endekste 2024 yılında 28 inci sıraya yükselmiştir. Kökene göre markalar ve endüstriyel tasarımlar göstergelerinde sıralamada 1 inci sırada bulunurken maddi olmayan varlıklar bakımından ABD, İngiltere, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerle birlikte ilk 10'e girmeyi başarmıştır.

Ülkemizin bu alandaki istikrarlı yükselişini sürdürmek ve ekonomimizi daha rekabetçi bir yapıya kavuşturmak adına Ar-Ge ve tasarım merkezi belgesi verilen özel sektör firmaları ile Teknopark firmalarına, gerçekleştirdikleri Ar-Ge, tasarım ve yenilik faaliyetleri kapsamında çeşitli indirim, istisna, destek ve teşvikler sağlanmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu firmalar ile kuluçka firmaları ve teknoloji girişimcilerine vergisel indirim, istisna ve muafiyetler başta olmak üzere, SGK primi işveren hisse desteği, Bakanlığımızca ilan edilen alanlardan mezun Ar-Ge personeli istihdam eden işletmelere iki yıl boyunca brüt asgari ücret tutarında maaş desteği, projeler kapsamında satın alınan makine teçhizat ve ekipmanlar için de KDV istisnası sağlanmaktadır. Teknoparklarda tüm bu imkânlarla ilaveten indirimli kira desteği, doktora öğrencisi istihdam desteği ve ilave birçok destek sunulmaktadır.

Ayrıca, Teknopark firmaları ile Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde görev alan teşvik ve destek kapsamındaki personelin, çalışmalarını bölge ve merkez dışında da sürdürebilmelerine imkân tanınırken teşvik ve desteklerden aynı şekilde yararlanmaları sağlanmaktadır. Bu çerçevede, 2024 yılında alınan 9368 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile bilişim personeli için %100 ve diğer personel için de %75 oranındaki uzaktan çalışma imkânı 31.12.2025 tarihine kadar uzatılmıştır.

Bunların yanı sıra, Ar-Ge, inovasyon ve teknolojik girişimcilik alanındaki işletmelerin kurulmasını ve sürdürülebilir olmalarını sağlamak için ön inkübasyon, inkübasyon ve inkübasyon sonrası hizmetleri sunacak yapıların kurulması ve işletilmesini sağlamak üzere kurulan Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER'ler), KOSGEB'in TEKMER Destek Programı çerçevesinde desteklenmektedir.

TÜBİTAK tarafından özel sektöre sağlanan destekler ise Ar-Ge, ürünleşme, girişimcilik ve uluslararasılaşma aşamalarının tamamını kapsamaktadır. Fikir aşamasından başlayarak uluslararası pazarlara erişime kadar uzanan geniş bir yelpazede çeşitli destek mekanizmaları sunulmaktadır. Özellikle KOBİ'lerin Ar-Ge ve yenilik yetkinliklerinin artırılması; bu sayede ülkemiz sanayisinin teknoloji üretme kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, teknoloji tabanlı girişimciliğin desteklenmesi amacıyla, yalnızca finansal kaynak sağlanmakla kalmayıp yetkinlik geliştirmeye yönelik mentorluk hizmetleri de içeren bütüncül bir yapı oluşturulmuştur. İlaveten; öncelikli alan projeleri, ürünleştirme odaklı platformlar, üniversite-sanayi iş birliği projeleri, müşteri odaklı Ar-Ge faaliyetleri ve öncül Ar-Ge laboratuvarları da desteklenmektedir. TÜBİTAK'ın, hâlihazırda; amaçları, hedef kitleleri, bütçe yapıları ve konsorsiyum büyüklükleri farklı olan çok sayıda Ar-Ge ve yenilik destek programı mevcuttur.

Bu çalışmalara ilaveten; “kamu, özel sektör ve üniversite iş birliğini” tesis edebilmek amacıyla Teknoparklarda akademisyenlerin firma kurabilmesi ve kira indiriminden yararlanması, doktora öğrencilerine iki yıl süreyle maaş desteği verilmesi, Ar-Ge ve tasarım merkezi personelinin üniversitelerde ders verebilmesi, bu merkezlerdeki projelerin akademisyenlerle ortak yapılması, akademisyenlerin Merkezlerde görevlendirilmeleri gibi, firmaların üniversitelerle iş birliklerini geliştirmeye yönelik olarak Bakanlığımızca birçok imkân sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra; Teknoparkların kuruluşunda en az bir üniversitenin ortak olarak yer alması ve Teknopark kurulduktan sonra yönetici şirkette, bulunduğu ildeki Üniversitenin yönetiminde olması da zorunlu tutulmuştur. Ayrıca, öğretim elemanları; geçici görevli olarak, kısmi ya da tam zamanlı Teknopark girişimleri ile Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde çalışmalarını yapabilmektedirler.

Üniversite-sanayi iş birliğinin güçlendirilmesi çalışmaları kapsamında Bakanlığımızın öncülüğünde yürütülen “Sektör Kampüste Programı” ise üniversite öğrencilerinin doğrudan sektör temsilcileriyle buluşmasını sağlayarak hem akademik bilgi ile pratik tecrübeyi buluşturmakta hem de nitelikli iş gücünün yetişmesine katkı sunmaktadır. “Milli Teknoloji Uzmanlık Programları” ise üniversite düzeyinde stratejik sektörlerle yönelik derinlemesine uzmanlaşma fırsatı sunmaktadır. Bu ekosistemin bir bütün olarak güçlendirilmesi adına düzenlenen TEKNOFEST etkinlikleri ise, üniversitelerle sanayi kuruluşları arasında sadece iş birliğini değil, aynı zamanda ortak üretim ve Ar-Ge kültürünü de teşvik eden önemli bir sinerji alanı oluşturmaktadır. Tüm bu adımlar, Türkiye'nin Milli Teknoloji Hamlesi vizyonu doğrultusunda üniversite-sanayi iş birliğini daha ileri noktalara taşımayı hedeflemektedir.

Son olarak, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün 2024 yılında yayımlamış olduğu rapora göre ülkemiz, en fazla yerli patent başvuru sıralamasında dünyada 12'nci, Uluslararası Patent Başvurusu (PCT) yapan ülkeler sıralamasında ise 15'inci sırada yer almaktadır. Bu bağlamda, yerli patent başvurularında önemli bir başarıya imza atılırken 22 yıl önce yalnızca 414 olan yıllık yerli patent başvuru sayısında rekor kırılarak 2024 yılında 10.186 adede ulaşılmıştır. Türk Patent ve Marka Kurumunca, sınai mülkiyet hakları, buluşlar, patent ve faydalı model konularında farkındalığı artırmak amacıyla ülke genelinde çeşitli etkinlikler ve çevrimiçi eğitimler düzenlenmekte ve buluş insanları ile akademisyenleri teşvik etmek amacıyla patent araştırma ve inceleme ücretlerinde belirli bir başvuru adetine kadar indirimli ücretlerden faydalanmaları sağlanmaktadır.